

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 29/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi kirjanpitolain muuttamiseksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä kesäkuuta 2004 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kirjanpitolain muuttamiseksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 126/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Markku Jänkälä, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Manne Airaksinen, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Juhani Turunen, sosiaali- ja terveysministeriö
- tilinpäätösasiantuntija Leila Kanninen, Rahoitustarkastus
- ylitarkastaja Kari Aaltonen, Verohallitus
- rikostarkastaja Mika Tarkiainen, keskusrikospoliisi
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys

- laskentatoimen asiantuntija Hanna Kattainen, Keskuskauppakamari
- JHTT, HTM Juha Koponen, Auditor Oy
- puheenjohtaja Ossi A. Saarinen ja toiminnanjohtaja Leena Aejmelaesus, HTM-tilintarkastajat ry
- talousjohtaja Håkan Malmllund, Sato-Yhtymä Oyj
- toiminnanjohtaja Juha Ahvenniemi, Kirjanpitoimistojen Liitto
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- talouspoliittinen asiamies Päivi Rätty, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- KHT Ari Ahti ja KHT Heikki Ilkka, KHT-yhdistys ry
- puheenjohtaja, HTM, KTL Kaarina Pyydönniemi ja sihteeri, HTOY, KTL Seija Vesanen, Satakunnan HTM-tilintarkastajat
- KHT Yrjö Tuokko, Tuokko Tilintarkastus Oy
- KHT, JHTT Eero Prepula.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— valtiovarainministeriö
— professori Jarmo Leppiniemi.

HALLITUKSEN ESITYS

Kirjanpitolainsäädäntöä ehdotetaan täydennettäväksi ja muutettavaksi siten, että Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen säännökset kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta (IAS-asetus) lisätään lakiin ja että ns.

fair value -direktiivi sekä modernisointidirektiivi saatetaan kansallisesti voimaan.

Kirjanpitolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 a luku, jonka mukaan sellaisten kirjanpitolovelvollisten, joiden arvopapereilla käydään arvopaperimarkkinalain mukaisesti julkisesti kaup-

paa, on laadittava konsernitilinpäätöksensä kansainvälisiä tilinpäästösstandardeja noudattaen. Jos edellä tarkoitettu kirjanpitovelvollinen ei ole velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä, sen tulee laatia tilinpäätöksensä näiden standardien mukaisesti. Muiden kirjanpitovelvollisten osalta standardien noudattaminen on vapaaehtoista. Lakiehdotuksen mukaan listautumaton kirjanpitovelvollinen voisi kuitenkin laatia konsernitilinpäätöksensä tai tilinpäätöksensä standardien mukaisesti vain, jos kirjanpitovelvollisen kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto on tarkastettava tilintarkastuslain mukaisesti ja tarkastusta suorittamaan on valittu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö.

Muutosdirektiiveihin perustuvat säännökset koskevat rahoitusvälineiden ja muiden hyödykkeiden arvostamista tilinpäätöksissä sekä tilin-

päätösdirektiivien ja IAS-standardien yhteensovittamista.

Kirjanpitolakiin ehdotetaan tehtäväksi myös teknisluonteisia muutoksia, joista olennaisimpia ovat toimintakertomuksen irrottaminen tilinpäätöksestä erilliseksi tilinpäätökseen liittyväksi asiakirjaksi sekä rahoituslaskelman sisällyttäminen tilinpäätökseen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia myös useisiin muihin lakeihin.

Lait on tarkoitus saattaa voimaan 31.12.2004. Kirjanpitovelvollisille, joiden liikkeeseen laskevista arvopapereista ainoastaan velkakirjoja on julkisen kaupankäynnin kohteena, annetaan IAS-asetuksen sallimaa siirtymäaikaa standardien pakolliseen soveltamiseen vuoden 2007 alkuun.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotukset hyväksytään kirjanpitolakiin, luottolaitoslakiin ja osuuskuntalakiin tehdyin muutoksin.

Kirjanpitolainsäädäntöä täydennetään ja muutetaan pääosin EU:n säännösten velvoitteiden mukaisesti. Kirjanpitolaissa säädetään kansainvälisten tilinpäästösstandardien pakollisesta ja vapaaehtoisesta soveltamisesta sekä muutetaan arvostus- ja jaksotussäännöksiä. Lisäksi tarkistetaan tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevia säännöksiä. Pienen kirjanpitovelvollisen määrittäviä raja-arvoja korotetaan, mikä merkitsee sitä, että entistä suurempi määrä yrityksiä saa pienille kirjanpitovelvollisille tarkoitettuja helpotuksia. Pieni kirjanpitovelvollinen saa muun muassa laatia lyhennetyn taseen sekä jättää konsernitilinpäätöksen laatimatta, jollei varojen jako osakeyhtiöstä tai osuuskunnasta siihen velvoita.

Talousvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy lausuman, jossa edellytetään, että hallitus viipymättä selvittää kirjanpitolainsäädäntöön tehtävien muutosten vaikutukset verolainsäädäntöön ja antaa lainsäädäntöön mahdollises-

ti tarvittavat muutosesitykset eduskunnalle (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Kansainväliset tilinpäästösstandardit

EU:n ulkopuolisen kansainvälisistä johtavista tilinpäästösasiantuntijoista koostuvan IAS-komitean (International Accounting Standards Committee, vuodesta 2001 International Accounting Standards Board) toiminnan tarkoituksena on kehittää yksi maailmanlaajuisten tilinpäästösstandardien kokonaisuus. Komitea on antanut tilinpäästösstandardeja ja niitä koskevia tulkintoja vuodesta 1973 lähtien. Kansainvälisillä tilinpäästösstandardeilla tarkoitetaan IAS-standardeja (International Accounting Standards), IFRS-standardeja (International Financial Reporting Standards, joita ovat vuodesta 2003 lähtien annetut uudet standardit) ja niiden tulkintoja (IASB:n alaisen pysyvän tulkintakomitean aiemmat SIC- ja nykyiset IFRIC-tulkinnat).

EU:n kansainvälisten tilinpäästösstandardien soveltamisesta antamalla asetuksella (IAS-asetuksella) säädetään kansainvälisten tilinpäästösstandardien soveltamisesta EU:ssa. Asetuksella, joka tuli voimaan 14.9.2002, velvoitetaan jäsen-

valtioiden listautuneet yritykset laatimaan konsernitilinpäätöksensä 1.1.2005 ja sen jälkeen alkavilta tilikausilta kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. Pakollisen soveltamisen lisäksi jäsenvaltiot voivat sallia tai vaatia, että listautuneet yritykset laativat myös erillistilinpäätöksensä standardeja käyttäen. Jäsenvaltiot voivat myös sallia tai vaatia, että muut kuin listautuneet yritykset laativat konsernitilinpäätöksensä ja/tai erillistilinpäätöksensä standardien mukaisesti.

IAS-asetuksen mukaan kansainvälisten tilinpäätösstandardien hyväksymisen ja soveltamisen tavoitteena on yhdenmukaistaa EU:ssa julkisesti noteerattujen yhtiöiden esittämät tilinpäätöstiedot ja varmistaa tilinpäätösten läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden korkea taso ja turvata näin EU:n pääomamarkkinoiden ja sisämarkkinoiden tehokas toiminta.

Kansainvälisten tilinpäätösstandardien vapaaehtoinen soveltaminen ja tilintarkastaja

Lakiehdotuksen 7 a luvun 2 §:ssä säädetään kansainvälisten tilinpäätösstandardien pakollisesta soveltamisesta. Säännöksessä tarkoitetaan julkisesti noteeratun kirjanpitovelvollisen tulee laatia konsernitilinpäätöksensä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen. Jollei edellä tarkoitettu kirjanpitovelvollinen ole velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä, sen on laadittava tilinpäätöksensä standardien mukaisesti. Tällaisen ns. listayhtiön velvollisuudesta valita Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö (KHT tai KHT-yhteisö) säädetään tilintarkastuslain 12 §:ssä.

Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan edellä tarkoitettu kirjanpitovelvollinen saa vapaaehtoisesti laatia erillistilinpäätöksensä mainittujen standardien mukaisesti. Lakiehdotuksen saman pykälän 2 momentissa sallitaan myös muiden kirjanpitovelvollisten kuin listayhtiöiden laatia konsernitilinpäätöksensä tai erillistilinpäätöksensä hyväksytyjen standardien mukaisesti edellyttäen, että tilintarkastajana olisi KHT tai KHT-yhteisö.

Talousvaliokunta on muuttanut 7 a luvun 3 §:n 2 momentin säännöstä siten, että kirjanpi-

tovelvollisen laatiessa vapaaehtoisesti tilinpäätöksensä kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti tilintarkastajana tulee olla tilintarkastuslain 2 §:ssä tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja, joko KHT tai KHT-yhteisö taikka kaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö (HTM tai HTM-yhteisö). Molemmat tilintarkastajat täyttävät EU:n direktiivin hyväksytyjä tilintarkastajia koskevat vaatimukset. Kun tilintarkastajan valintamahdollisuudet laajenevat, se on osaltaan turvaamassa tilintarkastajan riippumattomuutta.

Tilintarkastuslain säännökset tilintarkastajasta ja -tarkastuksesta jäävät edelleen sovellettaviksi. Tilintarkastuslain 2 luvussa on säännökset tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista ja rekisteröinnistä. Tarkempia säännöksiä tilintarkastajatutkintoihin vaadittavista opinnoista ja käytännön kokemuksesta sekä tutkintojen sisällöstä on annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä.

Tilintarkastuslain 10 §:ssä säädetään tilintarkastajan yleisestä kelpoisuudesta. Sen mukaan tilintarkastajalla on oltava sellainen laskentatoimen, taloudellisten ja oikeudellisten asioiden sekä tilintarkastuksen tuntemus ja kokemus kuin yhteisön tai säätiön toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Lain 3 luvun 11—13 §:ssä säädetään tarkastettavan yhteisön koon mukaan siitä, milloin on velvollisuus valita hyväksytty tilintarkastaja taikka KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että tilintarkastajien koulutusta ja tutkintovaatimuksia kehitetään vastaamaan tilintarkastusalan muuttuvia vaatimuksia. Tilintarkastajilla tulee olla riittävät perustiedot ja osaaminen uusien säännösten ja standardien omaksumiseen. Talousvaliokunta korostaa, että tilintarkastajan tulee tiedostaa tarkastustoimeksiannon vaativuus ja siitä johtuva vastuu. Tilintarkastajan tulee ottaa vastaan vain sellaisia toimeksiantoja, joita hän on pätevä hoitamaan. Laissa säädetään vastuun tehosteiksi asetetuista seuraamuksista.

Talousvaliokunnan saaman arvion mukaan kansainväliset tilinpäätösstandardit (IFRS) tulevat pakollisena normistona koskemaan lain tul-

tua voimaan noin 150 listattua osakeyhtiötä ja myöhemmin noin 100 yhteisöä, joiden joukko-velkakirjoilla käydään julkista kauppaa. IFRS-tilinpäätöksen todennäköisesti laatisivat vapaaehtoisesti lähinnä yhtiöt, jotka suunnittelevat listautumista, ulkomaisten listattujen yhtiöiden suomalaiset tytäryhtiöt sekä yritykset, joissa pääomasijoittajilla on merkittävä omistusosuus ja jotka siten ovat tulevaisuudessa mahdollisesti listautumassa tai kansainvälisen yrityskaupan kohteena.

Vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpitolain 5 luvun 14 §:ssä säädetään vastaisista menoista ja menetyksistä sekä pakollisista varauksista. Pykälän 1 momentin mukaan tuotoista on vähennettävä velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, jos 1) ne kohdistuvat päättäneeseen tai aikaisempaan tilikauteen; 2) niiden toteutumista on tilinpäätöstä laadittaessa pidettävä varmana tai todennäköisenä; 3) niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen; sekä 4) ne perustuvat lakiin tai kirjanpitovelvollisen sitoumukseen sivullista kohtaan.

Pykälän 2 momentissa määritellään sellainen ennenaikainen kulukirjaus, jonka muodostaminen on vapaaehtoista. Momentin mukaan tuotoista saadaan vähentää myös sellainen velvoitteesta aiheutuva vastainen meno tai menetys, joka on yksilöitävissä ja täyttää sen, mitä 1 momentin 1—3 kohdassa säädetään. Kyseessä on ns. harkinnanvarainen pakollinen varaus.

Hallituksen esityksessä 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. IAS-sääntelyryhmän loppuraportissa suurimpana ongelmana tällaisissa varauksissa on pidetty niiden ristiriitaa kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IAS/IFRS) kanssa. Varausten kirjaamisessa on alkanut ilmetä kirjavuutta ja kirjavuus kasvaa, kun osa yrityksistä ei voi IAS/IFRS-standardien käyttöönoton vuoksi kirjata niitä lainkaan. Momentin kumoaminen selkeyttää kirjaamiskäytäntöä.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että vastaisuudessa tuloksenjärjestely voidaan toteuttaa kirjanpitolain 5 luvun 15 §:n mukaisella vapaaehtoisella varauksella. Tilinpäätöksessä saadaan tehdä investointi-, toiminta- tai muu sel-

lainen varaus, jotka ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Tätä pykälää ei ehdoteta muutettavaksi.

Verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta säädetään elinkeinoverolain 54 §:ssä. Verovelvollisella on oikeus, sen mukaan kuin elinkeinoverolaissa säädetään, jakaa saamansa tuloerä usealle verovuodelle sekä vähentää vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintameno ja varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa. Verovelvollinen ei siis voi vähentää verotuksessa sellaisia varauksia, joita ei ole vähennetty kirjanpidossa. Toisaalta kirjanpidossa tehdyt kirjanpitolain 5 luvun 14 §:n 2 momentin mukaiset varaukset ovat verotuksessa vähennyskelvottomia, vaikka ne tehtäisiinkin kirjanpidossa.

Tuloverolain 22 §:n mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos 1) se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkissä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä; 2) sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin; 3) se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä.

Pykälän 2 momentin mukaan yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää muun muassa maatalouskeskusta, maatalous- ja maamiesseuraa, työväenyhdistystä, työmarkkinajärjestöä, nuorisoi- tai urheiluseuraa, näihin rinnastettavaa vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvaa harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävää yhdistystä, puoluerekisteriin merkittyä puoluetta sekä sen jäsen-, paikallis-, rinnakkais- tai apuyhdistystä, niin myös muuta yhteisöä, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen tai sosiaalisen toiminnan harjoittaminen taikka tieteen tai taiteen tukeminen.

Harkinnanvaraisia varauksia on käytetty yleishyödyllisten yhteisöjen kirjanpidossa. Tällöin varauksen vähentämisellä ei ole verotuksen kannalta merkitystä, koska yleishyödyllisen yhteisön tulo on pääsääntöisesti verovapaata.

Edellä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö on kuitenkin tuloverolain 23 §:n mukaan verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta. Lisäksi se

on verovelvollinen muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta kunnalle ja seurakunnalle.

Pykälän 2 momentissa säädetään, mitä ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona. Elinkeinotulona ei pidetä muun muassa yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- tai muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä tai muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa eikä jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvellevista julkaisuista saatua tuloa.

Edellä olevan perusteella kirjanpitolain 5 luvun 14 §:n 2 momentin kumoamisella ei ole vaikutusta verotukseen, koska mainitussa momentissa tarkoitetut varaukset ovat nykyisinkin verotuksessa vähennyskeltottomia.

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot niistä tarvitseville kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, muun muassa sitoumuksista. Taseessa näytetään tilikauden päättymishetken taloudellinen asema. Jos kertyneitä voittovaroja on tarkoitus käyttää myöhemmin, varat voidaan esimerkiksi rahastoida taseessa osittain tai kokonaan tiettyyn käyttötarkoitukseen. Tällöin taseesta käy selville, että ylijäämä ei ole vapaasti käytettävissä.

Standardit ja yhteisölainsäädäntö

Talousvaliokunta toteaa vielä, että kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista saattaa johtua, että esimerkiksi osuuskunnan osuuspääoma ja osakeyhtiön lunastusehtoisia osakkeita vastaava osakepääoma on merkittävä vieraan pääoman eräksi. Yhteisölainsäädännössä omaksi pääomaksi määriteltyjen erien kirjanpidollinen käsittely ei kuitenkaan vaikuta näiden erien oikeudelliseen luonteeseen, vaan se määräytyy yksinomaan yhteisölainsäädännön mukaan. Tämä koskee myös pääomalainoja, joiden tunnusmerkistöön esimerkiksi osakeyhtiölain mukaan kuu-

luisi lainan merkitseminen erityiseksi eräksi omaan pääomaan.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki kirjanpitolain muuttamisesta

5 luvun 5 a §. Pykälässä säädetään aineettoman omaisuuden hankintamenon jaksottamisesta. Esityksen 3 momentin mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa asetuksellaan tarkempia säännöksiä aineettoman omaisuuden aktivoinnista.

Pykälän 3 momenttia on täydennetty vastaamaan pykälän sisältöä siten, että tarkempia säännöksiä voidaan antaa aineettoman omaisuuden hankintamenon aktivoinnista.

6 luvun 10 §. Pykälä, jossa säädetään tytäryrityksen tai emoyrityksen omistamista emoyrityksen osakkeista tai osuuksista, ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa olevassa lainsäädännössä yhtiön hallussa olevat omat ja emoyhtiön osakkeet tai osuudet on saatu merkitä tietyin edellytyksin taseeseen. Kumottava säännös koskee näiden molempien tilanteiden käsittelyä konsernitilinpäätöksessä. Koska hallituksen esityksessä ehdotetun osakeyhtiölain 11 luvun 6 a §:n muutoksen tultua hyväksytyksi omia osakkeita tai emoyhtiön osakkeita ei enää vastaisuudessa voida merkitä taseeseen, kirjanpitolain 6 luvun 10 § käy tarpeettomaksi.

7 a luvun 3 §. Pykälän 2 momentissa säädetään kansainvälisten tilinpäätösstandardien vapaaehtoisesta soveltamisesta. Hallituksen esityksen mukaan muu kuin julkisesti noteerattu yhtiö saa laatia tilinpäätöksensä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen, jos tilintarkastajana on KHT tai KHT-yhteisö.

Valiokunta on muuttanut säännöstä siten, että tällaisen kirjanpitovelvollisen tilintarkastajana tulee olla tilintarkastuslain 2 §:ssä tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja. Hyväksytyllä tilintarkastajalla tarkoitetaan henkilöä tai yhteisöä, joka on hyväksytty ja rekisteröity tilintarkastuslain 2 luvun säännösten mukaisesti eli joko KHT

tai KHT-yhteisö taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö (HTM tai HTM-yhteisö).

Valiokunta viittaa yleisperusteluissa esitettyihin perusteluihin.

7a luvun 4 §. Valiokunta on korjannut pykälässä olleen viittausvirheen. Pykälässä viitataan kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 1—3 ja 5 momenttiin. Säännöksessä tulee viitata 5 momentin sijasta 7 momenttiin.

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännöstä on selvennetty lisäämällä säännökseen, että lakia sovelletaan ensimmäisen kerran 1.1.2005 tai sen jälkeen alkavan tilikauden kirjanpitoon.

2. Laki luottolaitostoinnasta annetun lain muuttamisesta

30 §. Pykälän 6 momenttiin on lisätty siitä puuttanut viittaus myös 31 §:n 4 momenttiin Rahoitustarkastuksen poikkeusluvasta.

31 §. Pykälän 2 momentissa säädetään Rahoitustarkastuksen oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä luottolaitoksen tilinpäätöksen laillisesta. Rahoitustarkastuksen määräyksissä voidaan rajoittaa korko- ja vuokratulojen kirjaimista tuotoksi, jos suoritukset ovat olleet eräantyneenä maksamatta vähintään 90 päivää.

Momentista on poistettu 90 päivän määräaika ja korvattu se lisäämällä Rahoitustarkastuksen harkintavaltaa antaa määräyksissään määräaika vallitsevan tilanteen mukaan.

36 §. Pykälän 2 momentin 1 kohdasta on poistettu "kirjanpitovelvollisen itse myöntämät luotot". Näin täsmennettynä säännös vastaa voimassa olevaa IAS 39 standardia, jonka mukaan luottojen ei tarvitse olla itse myönnettyjä.

4. Laki osuuskuntalain muuttamisesta

6 luvun 2 §. Tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevassa 6 luvun 2 §:ssä säädetään osuuskunnan oman pääoman eristä. Hallituksen esityksessä pykälän 1 momentin rahastojen luetteloon on lisätty käyvän arvon rahasto uutena 5 a kohtana.

Pykälän 3 momenttiin on lisätty viittaus edellä mainittuun 5 a kohtaan. Näin on selvää, että IAS/IFRS-standardeissa tarkoitettu uudelleenarvostusrahasto rinnastuu kirjanpitolaissa tarkoitettuun käyvän arvon rahastoon.

6. Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain 3 ja 16 §:n muuttamisesta

Lakiehdotuksen siirtymäsäännöksen 2 momentti ja sen perustelut eivät vastaa toisiaan. Perusteluissa sanotaan, että lain muutettua 16 §:n 2 momenttia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2007 laadittavassa tilinpäätöksessä. Perustelujen tulee kuulua, että mainittua momenttia sovellettaisiin viimeistään 2007 laadittavassa tilinpäätöksessä

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että 3. ja 5.—7. lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina,

että 1., 2. ja 4. lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****kirjanpitolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 4 §:n 1 momentti, 5 luvun 3 §:n 2 momentti ja 14 §:n 2 momentti sekä 6 luvun 17 ja 18 §,

muutetaan 2 luvun 4 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 ja 3 momentti, 3 luvun otsikko, 1 ja 2 §, 3 §:n 1 ja 2 momentin johdantokappale, 4—7 §, 8 §:n 1 mom., 9—12 § ja 13 §:n 1 ja 3 momentti, 4 luvun 4 §:n otsikko, 5 luvun 5, 7 ja 8 §, 12 §:n 2 momentti, 14 §:n 3 ja 4 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 ja 19 §, 6 luvun 1 §:n 3 ja 5 momentti, 2 §, 5 § ja 15 §:n 1 momentti, 7 luvun 3 §:n 1 momentti ja 4 §, 8 luvun 2 §:n 2 ja 5 momentti sekä 5 ja 6 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 4 §:n 2 momentti, 3 luvun 6 §, 5 luvun 14 §:n 4 momentti, 6 luvun 1 §:n 3 ja 5 momentti, 7 luvun 3 §:n 1 momentti sekä 8 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 629/2001, 2 luvun 9 §:n 3 momentti laissa 326/2003, 3 luvun 1 § osaksi laissa 1495/2001, 3 luvun 7 § osaksi laissa 300/1998 sekä 5 luvun 9 § ja 6 luvun 5 § mainitussa laissa 629/2001 ja 8 luvun 5 § osaksi mainitussa laissa 1495/2001, sekä

lisätään 1 luvun 5 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 629/2001, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, 3 luvun 3 §:n 1 momenttiin uusi 2 a kohta, 5 lukuun uusi 2 a § ja uusi 5 a §, lakiin uusi 7 a luku sekä 8 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 62/2003, uusi 1 a kohta, seuraavasti:

1 luku	4 luku
Yleiset säännökset	Tilinpäätöseriin liittyvät määritelmät
5 § (Kuten HE)	4 § (Kuten HE)
2 luku	5 luku
Liiketapahtumien kirjaaminen ja kirjanpitoaineisto	Arvostus- ja jaksoitussäännökset
4 ja 9 § (Kuten HE)	2 a ja 5 § (Kuten HE)
3 luku	5 a §
Tilinpäätös ja toimintakertomus	<i>Aineettoman omaisuuden hankintamenon jaksoittaminen</i>
1—13 § (Kuten HE)	(1 ja 2 mom. kuten HE)

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa asetuksellaan tarkempia säännöksiä aineettoman omaisuuden *hankintamenon* aktivoinnista.

7, 8, 12, 14 ja 17—19 §
(Kuten HE)

6 luku

Konsernitilinpäätös

1, 2, 5 ja 15 §
(Kuten HE)

7 luku

Ammatinharjoittajan kirjanpito

3 ja 4 §
(Kuten HE)

7 a luku

Kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittava tilinpäätös ja konsernitilinpäätös

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Kansainvälisten tilinpäätösstandardien vapaaehtoinen soveltaminen

(1 mom. kuten HE)

Muu kuin 2 §:ssä tarkoitettu kirjanpitovelvolinen saa laatia tilinpäätöksensä tai konserniti-

linpäätöksensä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen, jos kirjanpitovelvollisen kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto on tarkastettava tilintarkastuslain mukaisesti ja tarkastusta suorittamaan on valittu tai asetettu *tilintarkastuslain 2 §:ssä tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja*.

4 §

Kirjanpitolain säännösten soveltaminen kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen laadittuun tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen

Edellä 2 ja 3 §:n nojalla laadittuun tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen ei sovelleta tämän lain 1 luvun 4, 7 ja 8 §:ää, 3 luvun 1 §:n 1—3 ja 7 momenttia ja 2—4 §:ää, 4 ja 5 lukua eikä 6 luvun 2 §:n 1, 2 ja 4 momenttia sekä 3—16 §:ää.

5 §
(Kuten HE)

8 luku

Erinäiset säännökset

2 ja 4—6 §
(Kuten HE)

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2004. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran kirjanpitoon siltä tilikaudelta, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2005 tai sen jälkeen, jollei jäljempänä toisin säädetä.

(2—8 mom. kuten HE)

2.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/1993) 35 §, 39 §:n 1 momentti sekä 74 a §:n 1 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1340/1997,

muutetaan 30 §:n 1—3 momentti, 31, 33, 34, 36—38 §, 39 §:n 2—4 momentti, 40 §:n otsikko, 1, 3 ja 6 momentti, 73 §:n 1 momentin 4, 6 ja 7 kohta ja 2 momentti, 74 §:n 1 momentin 1 kohta ja 75 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat 30 §:n 1—3 momentti ja 39 §:n 3 momentti laissa 1500/2001, 31, 33, 34, 36 ja 37 §, 39 §:n 2 ja 4 momentti, 40 §:n 1, 3 ja 6 momentti, 73 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohta ja 2 momentti ja 74 §:n 1 momentin 1 kohta mainituissa laissa 1340/1997, 38 § mainituissa laeissa 1340/1997 ja 1500/2001 ja laissa 524/1998 sekä 73 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 75/2003,

lisätään 30 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1340/1997 ja 1500/2001, uusi 6 momentti, lakiin uusi 36 a §, 73 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1340/1997 ja 75/2003, uusi 4 momentti, 74 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainituissa laissa 1340/1997, uusi 1 a kohta ja 74 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainituissa laissa, uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

30 §

Tilinpäätöksen laadintaan sovellettavat säännökset

(1—3 mom. kuten HE)

Luottolaitokseen, joka laatii tilinpäätöksen tai konsernitilinpäätöksen kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti, ei sovelleta tämän luvun 31—39 §:ää, lukuun ottamatta mitä 31 §:n 3 momentissa säädetään ohjeiden ja lausuntojen antamisesta ja 4 momentissa Rahoitustarkastuksen poikkeusluvasta, 32 §:ssä tilikaudesta, 33 §:ssä tilinpäätöksen laatimisajasta ja 34 §:ssä toimintakertomuksesta. Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan kuitenkin säätää sellaisten liitetietojen antamisesta, joita kansainväliset tilinpäätösstandardit eivät edellytä.

31 §

Tarkempien säännösten, määräysten, ohjeiden, lausuntojen ja poikkeuslupien antaminen

(1 mom. kuten HE)

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä luottolaitoksen tilinpäätöksen laatimisesta. Määräyksissä voidaan rajoittaa sellaisten korko- ja vuokratulojen kirjaamista tilikauden tuotoksi, jotka perustuvat sellaisiin saamisiin tai rahoitusleasingsopimuksiin, joiden erääntyneet

korot, lyhennykset taikka vuokrat ovat olleet tilinpäätöshetkellä maksamatta Rahoitustarkastuksen määräyksessä tarkoitettua määräaika kauemmin taikka velallisen todetun maksukyvyttömyyden johdosta todennäköisesti jäävät maksamatta. Ennen määräyksen antamista Rahoitustarkastuksen on pyydettävä siitä valtiovarainministeriön ja kirjanpitolautakunnan lausunto.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

33 ja 34 §
(Kuten HE)

36 §

Rahoitusvälineiden arvostaminen

(1 mom. kuten HE)

Seuraavat rahoitusvaroihin kuuluvat erät merkitään tilinpäätökseen 1 momentista poiketen hankintameno, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintameno, tällä arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintameno:

1) (*poist.*) luotot ja niihin rinnastettavat rahoitussopimukset, joita ei pidetä kaupankäyntitaroituksessa;

(2—4 kohta kuten HE)

(3—6 mom. kuten HE)

36 a, 37—40 ja 73—75 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

4.

Laki
osuuskuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 2001 annetun osuuskuntalain (1488/2001) 6 luvun 2 §:n 3 momentti ja 7 § ja 8 luvun 3 § sekä
lisätään 6 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 5 a kohta seuraavasti:

6 luku
Tilinpäätös ja konsernitilinpäätös

2 §

Osuuskunnan oman pääoman erät

(1 mom. kuten HE)

Osuuskunnan taseen omaan pääomaan voidaan merkitä sellaisia liittymismaksuja ja muita eriä, joiden maksamista, palautusta ja alentamista sekä joille maksettavaa hyvitystä ja joista annettavaa vakuutta koskevat ehdot vastaavat 1 momentin 1—4, 5 a tai 7 kohdassa mainittua erää koskevia tämän lain säännöksiä. Tällaisesta erästä on määrättävä säännöissä, jos erän ehdot vastaavat 1 momentin 1—4 tai 6 kohdassa mai-

nittua erää. Tällainen erä on esitettävä sen ehto- ja vastaavalla tavalla taseen omassa pääomassa.
(Uusi)

7 §
(Kuten HE)

8 luku

**Varojen käyttäminen, vararahasto, ylikurssi-
rahasto ja arvonorotusrahasto**

3 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää kirjanpitolainsäädän-

töön tehtävien muutosten vaikutukset verolainsäädäntöön ja antaa lainsäädäntöön mahdollisesti tarvittavat muutosesitykset eduskunnalle.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Jere Lahti /kok
vpj.	Jari Leppä /kesk (osittain)	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Arto Bryggare /sd	Antti Rantakangas /kesk
	Sari Essayah /kd (osittain)	Martin Saarikangas /kok
	Klaus Hellberg /sd	Sari Sarkomaa /kok
	Reijo Kallio /sd (osittain)	Juhani Sjöblom /kok (osittain)
	Esko Kiviranta /kesk	Oras Tynkkynen /vihr
	Martti Korhonen /vas	vjäs. Roger Jansson /r (osittain)
	Miapetra Kumpula /sd (osittain)	Simo Rundgren /kesk (osittain).
	Seppo Lahtela /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.